

ANNE BABA TUTUMLARI

Anne-Babalık Tutumu Nedir?

Anne babalık tutumu; anne, baba ve çocuk arasındaki etkileşimin şeklidir. Bu etkileşim şeklinin sonucu çocuk, anne-babanın davranış, tutum ve tavırlarına karşılık gelecek şekilde bir takım yeni davranışlar kazanır. Sağlık bir anne-baba tutumu çocuklara olumlu benlik algısı, olumlu öteki (diğer insanlar) algısı, özdeğer, özsaygı, özsevgi ve sağlıklı güven duygusu gibi nitelikler kazandırmalıdır.

Eğer bir çocukta sağlıklı ve olumlu bir benlik algısı oluşmuşsa çocuk, 'ben sevilmeye ve değer verilmeye layığım' diye düşünür; eğer olumlu öteki algısı oluşmuşsa çocukta 'başkaları beni sevmeye hazır ve onlar da sevilmeye ve değer verilmeye layık' algısı oluşur. Olumlu benlik ve olumlu öteki algısı gelişmiş çocuk dünyayı güvenli bir ortam olarak algılayacağından özsaygı, özsevgi ve özdeğeri yüksek başkalarına saygıyla yaklaşan, başkalarını seven ve değer veren biri olması kaçınılmazdır.

Bu özellikleri kazanmış çocuk, grup içinde dengeli şekilde hareket etme yeteneğini kazanmaya ve sosyalleşmeye başlar. Anne-babaya düşen görev; çocuğun sosyalleşmesi ve kabul görmesi için uygun ortamlar hazırlaması, çocuğa doğru model olması, sosyal açıdan kabul gören davranışlar konusunda ona yol göstermesi, desteklemesi, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda gelişmesi için gereken şartları hazırlamasıdır. Bazı anne-babalık tutumları bu özellikleri çocuğa kazandırırken bazıları bozmaktadır. Böylece;

- ✚ Aile çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiği yerdir.
- ✚ Kişilik gelişiminde ailenin çok önemli bir rol oynadığı bilinmektedir.

- ✚ Çocuğun aile ortamında olumlu kişilik özellikleri geliştirmesi, iyi bir eğitim alması ve bütüncül olarak gelişimi için ailenin çocuğa karşı sergilediği tutumlar çok önemlidir.
- ✚ Aile bireyleri çocuklarına sağlıklı tutumlar sergilemelidir.
- ✚ Ailelerin tutumları bir takım faktörlerden etkilenebilir.
- ✚ Anne babanın kişilik özellikleri, yetiştikleri çevre ve sosyo-kültürel yapıları çocuk geliştirme tutumlarını etkileyebilir.

İsterseniz önce; çocuk gelişimini sekteye uğratan, bozan ve çocuğun kişiliği üzerinde olumsuz etkiler bırakan anne baba tutumlarından bahsedelim;

ANNE BABA TUTUMLARI

OTORİTER TUTUM

- ✚ Bu tutumu benimseyen anne babalar, **aşırı kontrollüdür.**
- ✚ Etkileşimlerinde **daha az sıcak** ilişkiler kurarlar.
- ✚ Çocuğun gelişim düzeyini ve isteklerini dikkate almadan, ondan kendilerinin uygun gördüğü gibi davranmalarını isterler.
- ✚ Kurallar **katı** bir şekilde uygulanır ve **itaate önem** verilir.
- ✚ Ailenin istediği davranışlar yerine getirilmediğinde çocuk **cezalandırılır.**
- ✚ Otoriter tutuma sahip ailelerin çocukları daha bağımlı ve daha zayıf ilişkilere sahip olabilirler. Bu tutuma sahip ailelerde yetişen çocuklar daha itaatkâr ve saldırgan olma eğilimindedirler. Bu ailelerde yetişen bireylerde, tedirginlik, stres, kararsızlık ve özgüven eksikliği görülebilir.

İLGİSİZ TUTUM

- ✚ İlgisiz anne-babalar çocuğun isteklerine karşı herhangi bir sınırlama getirmezler, onun istek ve gereksinimlere karşı **kayıtsız** davranırlar.
- ✚ Çocuklarını **önemsemezler** ve onların ihtiyaçlarını **görmezden gelirler**.
- ✚ Bu ailelerde yetişen çocuklar;
  - ✓ Zamanla olumsuz davranışlar göstermeye başlarlar.
  - ✓ Dikkat çekmeye ve çevreye varlığını ispatlamaya çalışır.
  - ✓ Saldırgan, iletişim sorunları yaşayan ve özgüzeni düşük bireyler olabilirler.

AŞIRI İZİN VERİCİ TUTUM

- ✚ Bu tutma sahip anne babalar çocuklarının isteklerini mantıklı olmasa bile yerine getirirler ve anne babaların isteklerinden çok çocuğun istekleri ön plana çıkar.
- ✚ Çocuğa her hangi bir **sınır konulmaz** ve sınırsız özgür olabilecekleri bir ortam yaratılır.
- ✚ Çocuğun **hatalı davranışları** hoşgörü ile karşılanır ve kabul görür.
- ✚ **Çocuk**, ailede **söz sahibi** kişi konumundadır.
- ✚ İzin verici tutumu benimseyen ailelerde **nadiren disiplin** uygulanır.
- ✚ Bu tutumda yetişen çocuklar;
  - ✓ Daha bağımlı birey olurlar
  - ✓ Sosyal açıdan daha az sorumluluk alma eğilimi gösterirler.
  - ✓ Sosyal gelişim ve özdenetim konusunda daha fazla sorun yaşarlar.
  - ✓ Doğruyu yanlış ayırt etmede sorun yaşayan bireyler olkabilirler.

TUTARSIZ TUTUM

- ✚ Bu tutuma sahip aileler, aşırı hoşgörülü davranış ile otoriter tutum arasında gidip gelirler.
- ✚ Çocuğun yaşadığı toplum içinde onaylanan ve onaylanmayan davranışları öğrenmesi gerekir. Tutarsız tutumu benimseyen ailelerde **onaylanan davranışın** ne olduğu çocuk tarafından anlaşılmadığı için sorun yaşanır.
- ✚ Tutarsız tutumu benimseyen ailelerde aynı çocuk için ebeveynlerden birinin doğru bulduğu davranışı diğeri yanlış olarak değerlendirmektedir.
- ✚ Bu tutuma sahip ailelerde yetişen çocuklar;
  - ✓ Karar vermekte zorlanan,
  - ✓ Diğeri insanlara güven duymayan,
  - ✓ Dengesiz, tutarsız, aşırı isyankar ya da boyun eğici bireyler olarak yetişebilirler.

AŞIRI KORUYUCU TUTUM

- ✚ Koruyucu tutuma sahip aileler, çocuklarını aşırı derecede korur ve kontrol ederler.
- ✚ Çocukların yapabileceği pek çok şey, anne baba tarafından yapılır ve böylece çocukların kendi deneyimleri yoluyla öğrenmeleri engellenir.
- ✚ Koruyucu tutum altında yetişen çocuklar;
  - ✓ Kendisini savunamayan,
  - ✓ Karar verme becerileri gelişmemiş ve
  - ✓ Kendi işini yapamayan kişiliğe sahip olabilirler.

MÜKEMMELLİYETÇİ TUTUM

- ✚ Bu tutuma sahip anne babalar, yaşantıları boyunca ulaşamadıkları amaçlara kendi çocuklarının potansiyellerine bakmadan ulaşmalarını beklerler.
- ✚ Çocuklarından beklentileri yüksektir ve çocuklarının hata yapmalarını kabullenmezler.
- ✚ Bu ailelerde yetişen çocuklar;
  - ✓ Bu ağır beklentiler altında ezilerek, sağlıklı bir kişilik geliştiremeyebilirler.
  - ✓ Hep başarıya yönelik çabalar ve istedikleri seviyeye ulaşamadıklarında hayal kırıklığı yaşarlar.
  - ✓ Çoğu zaman beceriksiz hissederler.
  - ✓ Kendinin değersiz ve başarısız olduğunu düşünür.

DEMOKRATİK TUTUM

- ✚ Anne baba tutumları arasında **en sağlıklı** olan bu tutumda çocuklara hoşgörölü, güven verici yaklaşım benimsenir.
- ✚ Bu tutuma sahip anne babalar, çocuklarına **sıcak** davranır ve **koşulsuz saygı ve sevgi** gösterirler.
- ✚ Çocukların her durumda düşüncelerini belirtmelerini ve **paylaşmalarını** desteklerler.
- ✚ Anne babaların davranışları, birbiriyle **tutarlı ve kararlıdır**.
- ✚ Demokratik tutuma sahip anne babalar her çocuğun **kendine özgü bir gelişim kapasitesi** olduğunu bilir ve ona uygun davranırlar.
- ✚ Çocuklarından gelişimlerine **uygun düzeyde olgun** davranmalarını beklerler.
- ✚ Aileler çocukları ile **ortak etkinliklerde** bulunurlar ve onlara **sorumluluk** verirler; gerekli durumlarda desteklerler.
- ✚ Demokratik ailelerde **özerk davranışların** desteklenmesine dikkat edilir.

- ✚ Çocuğun kendini **ifade etmesine** ve **özdenetim** kazanmasına katkı sağlayacak ortamlar sunulur.
- ✚ Demokratik tutuma sahip ailelerin çocukları;
  - ✓ Sosyal ve duygusal anlamda daha yeterli,
  - ✓ Diğer bireylerle daha çok iş birliği içerisinde,
  - ✓ Kendine güvenen,
  - ✓ Uyumlu,
  - ✓ Yaratıcı,
  - ✓ Bağımsız,
  - ✓ Sorumluluk sahibi,
  - ✓ İnsanlara güvenebilen ve sevilen, Bireyler olarak yetişirler.

Anne Babalara Tutumlar Konusunda Tavsiyeler

- ✚ Çocuklarınızı dinleyin.
- ✚ Her ne olursa ve kaç yaşında olursa olsun bütün çocukların anne babaları tarafından beğenilmek ve takdir edilmek istediklerini unutmayın.
- ✚ Çocuğunuzun hata yapmasına izin verin ve bu aşamada onların yanında olun.
- ✚ Çocuğunuzun kendisini, duygularını ifade etmelerine izin verin. Bu konuda onları teşvik edin.
- ✚ Konu her ne olursa olsun çocuğunuzun başkalarıyla kıyaslamayın.
- ✚ Çocuğunuzun yaptığı hataların üzerinde durmaktansa olumlu davranışları ön planda tutun.
- ✚ Çocuğunuzun sorumluluk alması için gerekli ortamı hazırlayın ve onu teşvik edin.
- ✚ Çocuğunuz adına karar vermeyin, onun karar vermesi için teşvik edin. Tabi bunu yaparken kendinizi tamamen çekmeyin.
- ✚ Belirlenen kurallar ve sınırlar sayesinde çocuklar neyin doğru neyin yanlış olduğunu ve sonuçların ne olacağını öğrenirler. Bu sayede kendilerini güvende hissederler. Bu nedenle çocuklarla birlikte açık ve net kurallar ve sınırlar koyun.
- ✚ Davranışlarınızda, sergilediğiniz tutumda, koyduğunuz kurallarda tutarlı olun.
- ✚ Anne babanın kendi davranışlarında tutarlı olması kadar eşlerin kendi arasında da tutarlı olması gerekmektedir. Bu nedenle özellikle çocuğunuzla ilgili bir durumda eşinizle ortak paydada olmak önemlidir.
- ✚ Çocuğunuzun karar vermesini destekleyin. Bunu, evinizdeki kararlara ortak ederek yapabilirsiniz.
- ✚ Aile bireyleri, çocuklara kendi evlerinde rahat ve mutlu hissedecekleri ortam sağlanmalıdır.
- ✚ Aileler çocuklarına nitelikli zaman ayırmalıdır.
- ✚ Çocuklara gelişimlerine uygun sorumluluk verilmelidir.

Yusuf DUMAN
Atatürk Ortaokulu Rehber Öğretmeni